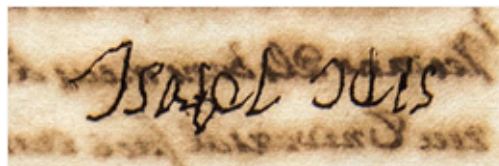

Gravat de Sant Cristòfol, atribuït a Isabel Jolis

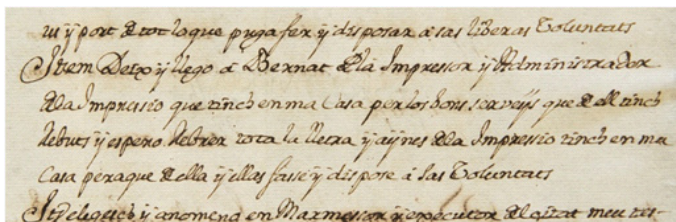
La Biblioteca de Catalunya conserva un important fons d'estampes i matrius xilogràfiques de la Casa Jolis-Vda. Pla, adquirit per compra l'any 1987 a la família Dalmases Bocabella, hereus de la impremta de la Vda. Pla.

Firma autògrafa d'Isabel Jolis al seu testament, 26 d'abril de 1767 (AHPB. Notari Joan Costa. Manual XXIV)

Àmbit 5. La Impremta Jolis després d'Isabel

En no tenir descendència, Isabel Jolis va vetllar per la continuïtat de la impremta familiar. D'acord amb la seva última voluntat, llegà a Bernat Pla, ara administrador de la impremta, «per los bons serveys que de ell tinch rebuts y espero habrer» l'instrumental tipogràfic, així com les planxes de coure i fusta, mentre que a la casa del carrer Cottoners hi accedeix per compra.

Fragment del codicil d'Isabel Jolis 9 de gener de 1770 on diu que llega a Bernat Pla, administrador, les lletres i les eines de la impremta (AHPB. Notari Joan Costa. Manual XXIV)

Procedent de Rupit, en Bernat Pla va ser contractat per Joan Jolis Oliver com a aprenent d'impressor. El 1769 es va casar amb Tecla Boix, amb la qual va regentar el negoci dels Jolis mantenint el peu d'impremta d'"Hereus de Joan Jolis". D'ençà de l'òbit de Bernat Pla l'any 1801, sense successió, l'antiga casa Jolis va quedar novament en mans d'una dona, la Tecla Pla, qui continuà amb el nom de "Viuda Pla".

DONES IMPRESSORES A LA BARCELONA DEL SEGLE XVIII

250e aniversari
de la mort
d'Isabel Jolis.

Del 27 de juliol al 15 de setembre de 2020

250
Isabel Jolis
i Oliver

Biblioteca de Catalunya
Carrer de l'Hospital 56 - 08001 - Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat

www.bnc.cat

Horari de visita

De dilluns a divendres, de 10 a 14 i de 15 a 19 h
Dissabtes 1 i 29/8 i 5/9, de 10 a 14 h

Biblioteca de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Dones impressores a la Barcelona del S. XVIII

250è aniversari de la mort d'Isabel Jolis

El sector de les arts gràfiques al segle XVIII va ser una de les àrees econòmiques on la presència femenina fou més notable. Extrapolable a d'altres zones geogràfiques, a Barcelona trobem un bon nombre de dones impressores, gravadores o llibreteres, pràcticament desconegudes, que van continuar al capdavant del negoci familiar.

La present exposició té com a objectiu donar a conèixer i fer visibles alguns dels noms de dones impressores i gravadores catalanes del segle XVIII, destacant-ne entre elles, Isabel Jolis (1682 – 1770), de la qual es commemora enguany el 250è aniversari de la seva mort.

Última hereva d'una nissaga d'impressors, a l'edat de 77 anys i fins als 88, la Isabel va fer-se càrrec del taller tipogràfic que la família Jolis tenia al carrer dels Cotoners de Barcelona. A més de dirigir el taller, molt probablement es va dedicar també a l'art de la xilografia, un ofici que va aprendre del seu pare. Un exemple d'energia i perseverança, de força emprenedora que, malgrat la inestable situació política imperant a la segona meitat del segle XVIII, va saber esquivar els esculls de la severa administració borbònica, sempre amb la voluntat de fer perdurar el negoci familiar.

La mostra es divideix en cinc àmbits temàtics. Als dos primers es presenten els noms d'algunes de les dones impressores i gravadores que van treballar a Barcelona durant el segle XVIII. El tercer àmbit dona a conèixer la nissaga d'impressors Jolis, iniciada per Joan Jolis Santjaume el 1679. El quart se centra en Isabel Jolis, remarcant el seu paper com a gravadora i com a impressora. L'últim àmbit està dedicat a l'impressor Bernat Pla i la seva dona Tecla Boix, a qui la Isabel va llegar l'obra. Igual que en èpoques anteriors l'antiga casa Jolis, a la mort de l'impressor Pla, va quedar en mans d'una dona, Tecla Pla, qui continuà amb el nom de "Viuda Pla".

Alicia Brosa
Roser Insenser
Blanca Reyes

Unitat Gràfica
Unitat Bibliogràfica. Reserva Impresa i Col·leccions especials

Àmbit 1 i 2. Dones impressores a la Barcelona del S. XVIII

La impremta a Barcelona durant el segle XVIII fou un pròsper negoci que va donar feina a nombrosos tallers tipogràfics i llibreters. Alguns d'aquests obradors van estar regentats per dones impressores, que van heretar i continuar el negoci familiar, fent front a les dificultats i la inestabilitat política del moment. En aquest àmbit podríem destacar els noms d'algunes d'aquestes emprenedores: **Maria Martí** (activa entre 1722 i 1729); la seva nora, **Maria Àngela Martí** (activa entre 1754 i 1770); **Maria Àngela Giral** (activa entre 1728 i 1740); i la seva filla **Esperanza Gomita y Giral** (activa el 1744).

A la segona meitat del segle XVIII, les nissagues d'impressors barcelonins van continuar donant noms de dones, que van fer-se càrrec del negoci familiar, ja fos per motius de viudetat o a través de l'herència. És el cas de **Teresa Piferrer Pou** (activa entre 1750 i 1763); la seva nora **Eulàlia Piferrer Massià** (activa entre 1775 i 1793); **Maria Teresa Vendrell y Teixidó** (activa entre 1759 i 1762); **Teresa Nadal** (activa entre 1787 i 1790); o **Ignàcia Aguasvivas** (activa entre 1795 i 1807).

A més d'impressores, també cal remarcar la feina de les dones gravadores, un art, el de la xilografia, que va quedar relegat a l'anonimat, del qual hem pogut rescatar el nom de **Teresa Pauner**, una de les poques gravadores que va signar les seves obres. Durant la segona meitat del segle XVIII és probable que la Teresa treballés per al taller de la família Jolis.

Àmbit 3. La Impremta Jolis

Joan Jolis Santjaume (1650 – 1705), el primer dels impressors de la família, va néixer a Torelló, però després de la mort dels pares va decidir provar fortuna a Barcelona, on vivia la seva germana Elisabeth, casada amb l'impressor Rafael Figueró. Seria al voltant de 1679 quan Joan Jolis obriria el seu propi taller al costat de l'obra del seu cunyat, al carrer dels Cotoners. Tres anys abans, el 1676, Joan s'havia casat amb Maria Oliver, i fruit d'aquest matrimoni naixerien set filles i un únic fill, Joan. El pare també es va dedicar a l'art de la xilografia, i encara que la major part de les estampes no acostumaven a estar signades, se'n conserva una que representa la *Mort* dins de la sèrie dels *Novíssims* amb la signatura *Jolis*, que li és atribuïda. A més, Joan Jolis Santjaume va ser l'únic impressor de la família que va disposar de la seva pròpia marca tipogràfica.

A la seva mort el 1705, la seva muller **Maria Oliver** (? – 1733) va fer-se càrrec del taller del carrer dels Cotoners durant la minoria d'edat del seu únic fill Joan. La producció del taller sota la direcció de Maria Oliver (de 1705 a 1733) va sortir amb l'epígraf "*Impremta de Joan Jolis*".

Joan Jolis Oliver no es documenta oficialment com a impressor fins al 1730, encara que és possible que ja portés alguns anys ajudant la seva mare en la direcció del taller, juntament amb Bernat Pla, que hi treballava com a aprenent. A la seva mort, el 1759, la seva germana **Isabel** es farà càrrec del taller del carrer dels Cotoners.

Marca tipogràfica de tipus parlant de Joan Jolis Santjaume, aprox. 1700

Àmbit 4. Isabel Jolis, impressora i gravadora

Isabel Jolis Oliver (1682 – 1770) va ser l'última descendent de la nissaga d'impressors Jolis. Després de la mort del seu germà Joan el 1759, quan ella tenia 77 anys, i fins als 88 anys es va fer càrrec del taller del carrer dels Cotoners, amb l'ajut de Bernat Pla. Els llibres que es van publicar sota la seva direcció, entre els quals cal destacar la segona edició il·lustrada de *El Quixot* (1762), van sortir amb el peu d'impremta de "*Hereus de Joan Jolis*".

Però la Isabel sembla que també va aprendre l'art de la xilografia, heretat del seu pare. Se li atribueix l'autoria d'una estampa de *Sant Cristòfol*, signada *I.I.*, unes inicials que també podrien fer referència a "*Ioan Jolis*", és a dir, el seu pare o el seu germà. En qualsevol cas, la composició de l'estampa sembla més propera al segle XVIII i, per tant, atribuïble a la Isabel o al seu germà.